

A SZÜLŐK ÉS KICSINYEIK AZ ÁLLATVILÁGBAN

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
tanulásban akadályozott tanulók
együttneveléséhez

ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉS

Épé–1.7.1–AdT

A modult készítette:

Bartha Julia

Az adaptációt készítette:

Szekeres Ágota, Szendrődi Szilvia

SULINOVA
Köznevelési, Fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Az állatok utódgondozással kapcsolatos viselkedésformái által érzelmek felkeltése. Ismeretszerzés a születés, az egyedfejlődés tér- és idődimenzióinak érzékelésére, konkrét példákon keresztül az élet folytonosságát biztosító jelenségekről, szabályokról, törvényszerűségekről. Hasonlóságok és különbségek észrevétele a gyermek saját, családi funkciókról szerzett tapasztalataival
Időkeret	1 tanítási óra
Ajánlott korosztály	6–8 évesek (1. évfolyam)
Ajánlott megelőző és követő tananyag	<i>Megelőző modul:</i> A 4. témakör állattartással, állatgondozással kapcsolatos moduljai <i>Követő modul:</i> „Az én anyukám” <i>Alternatív lehetőség:</i> Hősök, példaképek, nagy egyéniségek témakör zárásaként 4. modulnak használjuk föl, „Az én nagyszüleim” után.
Modulkapcsolódási pontok	<i>Tágabb környezetben</i> – Műveltségterületen/tantárgyon belül: Ember a természetben Tájékozódás az élő és élettelen természetről – Műveltségterületen/tantárgyon kívül: Magyar nyelv és irodalom <i>Szűkebb környezetben</i> – Programtanterven belül: Hősök, példaképek, nagy egyéniségek – Programtanterven kívül (kereszttanterv)
A képességfejlesztés fókusza	A tér: Térérzet tudatosítása, tájékozódás a térben Idő és mozgás: Ismerkedés a természet könnyen megfigyelhető ciklusaival. Tájékozódás a mindennapok időviszonyaiban Evolúciós szemlélet: A születéssel, az egyedfejlődéssel és az öröklődéssel kapcsolatos gyermeki elképzelések felszínre hozása, összehasonlítása, más, köztük a tudományos nézetekkel való összevetése (természetesen csak a gyerekek létező, előzetes tudásával feldolgozható témákban) Információszerzés, információfeldolgozás, hatékony kommunikáció, analízis, lényegkiemelés, ok-okozati összefüggés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Megelőző modul: A háziállatok. Élőhelyük, gondozásuk. Az állatokkal szembeni felelősség hangsúlyozása

Követő modul: Az én anyukám: A kisgyermek elsődleges mintája: az anya. Hagyományos szerepei a családban. A gyermek-szülő kapcsolat meghatározó tényezői, érzelmi elemei

Alternatív lehetőség: Az osztály „nyitottsága”, a bizalomteljes, családi légkör lehetővé teszi, hogy a modult a Hősök, példaképek, nagy egyéniségek témakör zárásaként 4. modulnak használjuk föl, „Az én nagyszüleim” után.

Az állatok utódgondozással kapcsolatos viselkedésének bemutatása a gyermeki szerep, a szülő-gyerek kapcsolat érzelmi, indulati élményeinek eltolásának egyik lehetséges eszköze. Ezért a feldolgozás megtervezésekor ajánljuk, hogy a következőket vegye figyelembe:

1. Fontos, hogy az ivadék gondozás mellett ellentétes példát is hozzon az állatvilágból (gondoljon az elvált szülők gyerekének, a félárva, árva, nevelőotthoni gyermek belső feszültségeire, indulatáttételére).
2. Ne tervezze a modult időben távol a témakör többi moduljától! Akár kezdésként, akár zárásként dolgozza fel, az érzelmek, az élmények frissessége elengedhetetlen a szülőkhöz, nagyszülőkhöz való kapcsolódáshoz.
3. Az előbbiekből következik, hogy a témakört a tanév folyamán olyan időszakra iktassa be, amikor már módja volt megismerni a gyerekek családi körülményeit és a gyerekek érzelmi státusát. Ha bármilyen okból nem tudja levetíteni a videofilmet, akkor még az olvasási készség megfelelő szintje is feltétel.

A puzzle-játékot készítse el előre! Válasszon annyi állatot, hogy biztosan jusson minden csoportnak! A játékhoz ötleteket talál Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulás című könyve 11. fejezetében (2. gyűjtemény).

Ne feledkezzen meg arról, hogy az előzetes feladatokra legalább egy héttel előbb tegyen javaslatot, és ehhez tájékozódnia szükséges a videotékában, a könyvtárban és a tv-műsorokban.

Fontos hangsúlyozni, hogy több választható, kihagyható elem van a modulban. Nem az a cél, hogy minden lépést végigjárjon az osztály egészével. A sokféleség lehetővé teszi, hogy a gyerekek érdeklődéséhez, képességeihez, szociális lehetőségeihez igazodva, differenciáltan válassza meg a kívánt fejlesztési céloknak megfelelő feladatokat. A gyerekek aktivitása, érdeklődése, előzetes és háttérismeretei befolyásolják a feldolgozás lépéseinek arányait.

A modul jól felépített, ezért a tanulásban akadályozott gyermek képes lehet hatékonyan bekapcsolódni. A tevékenységek szervezésénél ne feledkezzünk meg arról, hogy az olvasás megtanulásában hol tart a tanulásban akadályozott gyermek. Általában nem képes még hosszú, összefüggő szöveg olvasására. Ezért nem javasoljuk, hogy a felolvasó szerepét ő töltsse be. A modulban használt kooperatív munkaformák jól segítik a tanulásban akadályozott gyermek minél aktívabb bekapcsolódását a tevékenységekbe.

Saját adaptációs kiegészítem:

TÁMOGATÓ RENDSZER

FELHASZNÁLT OBJEKTUMOK:

Dr. Kagan, Spencer: *Kooperatív tanulás*. Önkonet Kft. Budapest, 2001.

Attenborough, David: *Az élet erőpróbái*. Ford.: Sárközy Elga. Harmadik kiadás. Park Kiadó. Budapest, 1993.

AJÁNLOTT OBJEKTUMOK

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*. Harmadik kiadás. Gondolat Kiadó. Budapest, 1975.

Czibere Csilla – Kisvári Anna (szerk.): *Ajánlások tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Életpálya-építés.* sulinova Kht., Budapest, 2006.

Papházy Éva (szerk.): *Ajánlások tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák.* sulinova Kht., Budapest, 2006.

Rottmayer Jenő (szerk.): *Ajánlások tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás.* sulinova Kht., Budapest, 2006.

MODULVÁZLAT

RÁHANGOLÓDÁS (15 perc)

Saját adaptációs kiegészítem:

A	Tevékenység	Előzetes otthoni feladat
	Tanári instrukciók	<p>Gyűjtőmunka: Képek (rajzok és fotók), esetleg újságcikk gyűjtése állatokról és kicsinyeiről</p> <p>A tervezett óra előtt legalább egy héttel javasolja a gyerekeknek a gyűjtőmunkát! A gyerekek igyekezzenek felidézni az otthoni környezetben adódó lehetőségeket, elsősorban saját „kincseiket”. Mutasson példákat a lehetséges forrásokra: képeslap, újság, matrica, memóriakártya, otthon meglévő fényképek a család kedvenceiről stb.! Bizonyára az osztályban van néhány gyereknél is ilyen, ezek bemutatásával tovább motiválhat.</p> <p>Alternatívák:</p> <p>Előzetesen kereshet újságcikket a témával kapcsolatban. Ezt vagy részleteket belőle fel is olvashat az osztálynak további kedvbresztőként.</p> <p>Ha tud olyan családról, ahol a háziállatnak utódja született, akkor a gyerekek külön feladatot is adhat lehetőségeihez képest (megfigyelési szempontot a gondozással kapcsolatban, vagy pl. a szülő készíthet fotót).</p> <p>Feltétlenül hallgassa meg a gyerekek reagálását a felhívásra, hogy a gyűjtéshez tanácsokat adhasson!</p>
	Kiemelt készségek, képességek	Önmotiválás, kötelezettségvállalás
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Az érdeklődésnek és az otthoni lehetőségeknek megfelelően
	Munkaforma	Önálló
	Módszerek	Kutatás
	Eszközök	Képes újságok, játékkártyák, matricák
A _v	Tevékenység	<p>Előzetes otthoni feladat:</p> <p>Filmajánlás (tv, mozi, videofilm). Olyan természetfilm (vagy játék-, illetve rajzfilm) ajánlása, amely az állatok ivadék-gondozásával kapcsolatos (az aktuális tv-műsor, a helyi mozik műsora és a videokölcsönző kínálatának felmérése alapján).</p>
	Tanári instrukciók	<p>Érdemes már több héttel előbb elkezdni a tv-műsorok figyelemmel kísérését, hogy egy igazán megfelelő filmet ajánlhas-son otthoni megtekintésre. Feltétlenül vegye figyelembe az adás időpontját, hogy az az egészséges életmód feltételeinek megfelelő, igazi szabadidős tevékenysége lehessen elsőseinek. A gyerekek a tv-adás időpontját és az adott csatornát, valamint az ajánlott videokazetta címét írják föl maguknak például az üzenőfüzetükbe. Tanulásban akadályozott gyermekeknek ebben segítségre lehet szüksége.</p>
		Ugyanígy járjon el a videokölcsönző, illetve a videofilmeket is kölcsönző helyi könyvtár esetében mind az ajánlásra, mind pedig az Attenborough-film megszerzésére vonatkozóan.
	Kiemelt készségek, képességek	Önmotiválás, kötelezettségvállalás
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Az érdeklődésnek és az otthoni lehetőségeknek megfelelően
	Munkaforma	Önálló
	Módszerek	Szemléltetés
Eszközök	A család által elérhető természetfilm	

B	Tevékenység	Az „Állattartás, állatgondozás” témaköréből a háziállatokról tanultak felelevenítése
	Tanári instrukciók	Az óra elején mérje föl, kik milyen előzetes feladatot teljesítettek, és hányan vannak, akik semmilyen. Időt megtakarító módszer: Aki gyűjtőmunkát végzett, jobb kezével fölemel egy képet. Aki filmet nézett meg, feltartja a bal kezét (aki mindkettőt teljesítette, annak mindkét keze a magasban van – aki egyiket sem, annak nincs fönt a keze). Az eredménytől függően alkossa meg a csoportokat a következőképpen (segít a kézfeltartó módszer!): 1. Ha az osztály nagy része nem hozott képeket, akkor őket a Bv feladatra négyfős csoportokra ossza be, ügyelve arra, hogy lehetőleg minden csoportba filmnéző is kerüljön.
	Kiemelt készségek, képességek	A belső igények felismerése és megfogalmazása, szerepvállalás, hatékony kommunikáció, analízis, rendszerezés
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Azoknak a gyerekeknek, akik nem végeztek előzetes feladatot – ha az osztály nagy része ilyen
	Munkaforma	Az előzetes felkészülésben homogén csoport
	Módszerek	Csoportmunka, játék
	Eszközök	Állatpuzzle (1. gyűjtemény/I.A.7.1. MELLÉKLET/Puzzle)
B _v	Tevékenység	A gyűjtött képek csoportosítása, elrendezésük tablón
	Tanári instrukciók	2. A gyűjtőket, ügyelve arra, hogy lehetőleg minden csoportba filmnéző is kerüljön, szintén négyfős csoportokba ültesse a C) feladatra. Ha kevés olyan gyerek van, aki nem végzett semmilyen előzetes feladatot, a Bv elhagyható, és a C)-vel gyorsan elkészülő csoportnak jutalomként adható egy puzzle. A képek elrendezéséhez nem feltétlenül szükséges szempontot adni (az esztétikumra törekvésen és a tiszta munkavégzésen kívül), de ha felfedezhető valamilyen rendszerező elv, akkor arra dicsérő szavakkal hívja föl a többiek figyelmét.
		A gyűjtők mellé olyan gyerekeket válasszunk, akik nem végeztek előzetes feladatot – ha kevés ilyen van.
	Kiemelt készségek, képességek	A belső igények felismerése és megfogalmazása, szerepvállalás, kooperativitás, rendszerezés
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Az előzetes gyűjtőmunkában való részvétel szerint
	Munkaforma	Az előzetes felkészülésben heterogén csoport
	Módszerek	Kooperatív munka
Eszközök	A gyűjtött képek méretétől függően A/3 rajzlap, színes karton, ragasztó (stift); vagy parafa tábla, térképszög	

C	Tevékenység	Irányított élménybeszámoló a látott film(ek)ről
	Tanári instrukciók	Vegye figyelembe, hogy kevés idő áll rendelkezésre, és a gyerekek a témáról vég nélkül tudnának mesélni. Legjobb, ha kérdésekkel vagy szempontok megadásával segíti a témátartást. Az élménybeszámoló igazodjon a megadott szemponthoz (pl. az állat neve, a legérdekesebb helyzet vagy esemény, hasonló tapasztalat: mire emlékeztet). Itt adjunk lehetőséget arra, hogy saját állatáról és kicsinyéről meséljen, ha van ilyen, a gyerek.
	Kiemelt készségek, képességek	Szerepvállalás, hatékony kommunikáció
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	A téma iránt különösen érdeklődő (sok van ilyen), szereplést vállaló gyerekeknek
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Beszélgetés
	Eszközök	–

(I.A.7.1. MELLÉKLET/PUZZLE)

A puzzle-t vágja szét 3×3 vagy 4×4 négyzetháló mentén! Borítékolja be, úgy adja a csoportoknak!

4×4 puzzle:

Dr. Kagan, Spencer: Kooperatív tanulás (11:8)

A játék menete:

1. Csoportonként vágjátok fel az alábbi képeket négy csíkra úgy, hogy minden csíkon négy kép legyen!
2. Osszátok szét a csíkokat!
3. Válasszatok nyolc különböző zsírkrétát, és minden csoporttag kapjon kettőt!
4. A csoporttagok színezzék ki a náluk lévő csíkot úgy, hogy csak saját két zsírkrétájukat használhatják! Ezután vágjátok fel a csíkokat, hogy négy-négy kis képet kapjatok!
5. Tegye mindenki a saját 4 képecskéjét az asztalra úgy, hogy a többiek is jól láthassák őket!

Mindenki csak a saját maga által kiszínezett képecskékhez nyúlhat. Tehettek javaslatokat a többieknek, hogy ők hová helyezték saját képecskéiket, de hozzányúlni csak a sajátjaikhoz szabad!

A puzzle-t annyi példányban fénymásoljuk, ahány csoportunk van.

TARTALOMFELDOLGOZÁS (20 perc)

Saját adaptációs kiegészítemem:

A	Tevékenység	Részletek megtekintése Attenborough: Az élet erőpróbái című film „Ivadékgondozás” epizódjából videón
	Tanári instrukciók	A teljes film levetítésére nincs lehetőség, de nem is szükséges. Az egyes részek bemutatására pontos időhatárok bejelölésével kell felkészülni. Miközben egyikről a másikra tér, pár szóban felkészítheti a gyerekeket a következő részre, vagy pár szóban összefoglalhatja az addig látottakat.
	Kiemelt készségek, képességek	Információszerzés
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Olyan osztálynak, ahol eljutottak a közös élménybefogadás szintjére.
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Bemutató
	Eszközök	Videó, kölcsönzött videofilm: Az élet erőpróbái. (A javasolt részek az 1. feladatban szerepelnek.)
A _v	Tevékenység	Különböző viselkedésminták megismerése az ivadékgondozás területéből
	Tanári instrukciók	<p>Ossza ki a feladatokat (1. feladat), és jelölje ki a csoport tagjainak szerepét! Pontosan ismertesse, kinek mi a feladata. A feladatmegoldásban együttműködik a felolvasó, a szóvivő, az írnok és a hoppmester.</p> <p>Felolvasó: elolvassa az ismeretterjesztő szöveget, valamint a kérdéseket és a lehetséges válaszokat (ha kell, többször is). Szóvivő: elismétli a helyes választ, amiben a csoport megegyezett, ezzel segíti egyrészt az írnok munkáját, másrészt a csoporttagok tanulási folyamatát.</p> <p>Írnok: rögzíti a csoport által helyesnek ítélt választ a feladatlapon.</p> <p>Hoppmester: felügyel arra, hogy a tagok betartsák az időt, hogy valódi megegyezések szülessenek, hogy mindenki szót kapjon, és dicsér. Ő kéri meg a felolvasót, ha még egyszer el kell ismételnie egy részt.</p> <p>Tanulásban akadályozott gyermekek javasljuk a Hoppmester vagy az Írnok szerepét. Készíthetünk számára szómagyarázatokat az ismeretterjesztő szöveghez, mert ez is támogatja a megértést. A feladat megkezdése előtt a csoporttagok párosíthatják ezeket a szinonimakártyákat, és utána összekeverve visszakérdezhetik a tanulásban akadályozott gyermektől. (A szómagyarázatokat l. a Mellékletben.) Ez az előzetes feladat segítséget jelenthet a siket, illetve a beszéd fogyatékos gyerek számára is.</p> <p>Munka közben csak annyi segítséget adjon, amennyi feltétlenül szükséges. Ne feledkezzen meg az arany szabályról: a nyilvános dicséret a fegyelmezetlenkedőket is munkára sarkallja!</p> <p>A 4. feladat megoldását a csoport körében hallgassa meg, és helyesbítsen, ha szükséges.</p> <p>Tanulásban akadályozott gyermekek esetében a rajz nagyon sokszor jól segíti a megértést, szívesen is rajzolnak.</p>

A _v	Kiemelt készségek, képességek	Kooperativitás, információszerezés, információfeldolgozás, hatékony kommunikáció, lényegkiemelés, ok-okozati összefüggés
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Ahol nincs lehetőség a film bemutatására
	Munkaforma	Olvasástechnika, szövegértés szempontjából heterogén csoport
	Módszerek	Kooperáció
	Eszközök	Feladatlapok (1. feladat), rajzlap, zsírkréta

MELLÉKLET (SZÓMAGYARÁZATOK)

A) csoport – Az elefántfóka

Vágjátok ki! Tegyétek egymás mellé a hasonló jelentésű szavakat, kifejezéseket!

Táplálék	Állatgyerek
El kell sajátítani	Étel
Életben maradjanak	Veszély
Poronty	Nem tud enni
Veszedelem	Ne haljanak meg
Világra jön	Az anyaállat melle
Éhezni kénytelen	Megszületik
Emlő	Meg kell tanulni
Gondoskodik róla	Vigyáz rá

B) csoport – A cickány

Vágjátok ki! Tegyétek egymás mellé a hasonló jelentésű szavakat, kifejezéseket!

Táplálék	Egymásba kapaszkodva
El kell sajátítani	Veszély
Életben maradjanak	Anyatejet esznek
Poronty	Ne haljanak meg

Veszedelem	Egyesével egymás után
Gondoskodik róla	Meg kell tanulni
Szopnak	Vigyáz rá, eteti, itatja
Elkóborol	Étel
Egymásba csimpaszkodva	Elveszik
Libasorban	Állatgyerek

C) csoport – A strucc

Vágjátok ki! Tegyétek egymás mellé a hasonló jelentésű szavakat, kifejezéseket!

Táplálék	Állatgyerek
El kell sajátítani	Veszély
Életben maradjanak	Kikelti a tojásokat
Poronty	Ne haljanak meg
Veszedelem	Velük együtt megy tovább
Gondoskodik róla	Meg kell tanulni
Kotlik	Vigyáz rá, eteti, itatja
Rengeteg	Étel
Hozzájuk szegődik	Nagyon sok

D) csoport – A pehelyréce

Vágjátok ki! Tegyétek egymás mellé a hasonló jelentésű szavakat, kifejezéseket!

Táplálék	Állatgyerek
El kell sajátítani	Veszély
Életben maradjanak	Elmegy
Poronty	Ne haljanak meg
Veszedelem	Gyorsan odamennek hozzájuk

Gondoskodik róla	Meg kell tanulni
Elhagyja	Vigyáz rá, eteti, itatja
Kiéhezett	Étel
Körējük sereglenek	Nagyon éhes, régen nem evett

E) csoport – A denevér

Vágjátok ki! Tegyétek egymás mellé a hasonló jelentésű szavakat, kifejezéseket!

Táplálék	Állatgyerek
El kell sajátítani	Veszély
Életben maradjanak	Sokan vannak egy helyen
Poronty, utód	Ne haljanak meg
Veszedelem	Elkezd enni
Gondoskodik róla	Meg kell tanulni
Visszatérnek	Vigyáz rá, eteti, itatja
Összezsúfolódnak	Étel
Lakmározni kezd	Visszajönnek

F) csoport – Az elefánt

Vágjátok ki! Tegyétek egymás mellé a hasonló jelentésű szavakat, kifejezéseket!

Táplálék	Állatgyerek
El kell sajátítani	Veszély
Életben maradjanak	Meghal az anyukája
Poronty, borjú	Ne haljanak meg
Veszedelem	Nőstény elefánt (anya)
Gondoskodik róla	Meg kell tanulni
Magányosan él	Vigyáz rá, eteti, itatja

Tehén	Étel
Húg	Kisebb lánytestvér
Nővér	Meghal
Elpusztul	Öregebb lánytestvér
Árván maradt	Egyedül él

ÖSSZEGZÉS (10 perc)

Saját adaptációs kiegészítemem:

A	Tevékenység	A filmről szerzett első spontán megnyilatkozások meghallgatása, majd strukturált összefoglalása
	Tanári instrukciók	A film után közvetlenül hagyja, hogy a gyerekek szabadon elmondhassák első érzéseiket, gondolataikat. Fontos, hogy a kommunikáció alapfeltételét, a beszélőre figyelmet még akkor is igyekezzenek betartani, amikor erős bennük az érzelmi-indulati feszültség. Ha olyan türelmetlenséget, közbeszólást tapasztal az éppen hallgatóságra „ítéltek” között, amelyre feltétlenül reagálnia kell, akkor is dicsérjen: azokat – név szerint –, akik képesek voltak figyelni társukra. Csak ezután következhet az összefoglalás a megadott szempontok mentén. (3. gyűjtemény) A gyerekek a végén „kitöltik” Igazlító lapjukat.
	Kiemelt készségek, képességek	Információfeldolgozás, hatékony kommunikáció, lényegkiemelés, ok-okozati összefüggés
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Beszélgetés
	Eszközök	Szempontok (3. gyűjtemény) Igazlító lap (4. gyűjtemény)

A _v	Tevékenység	Beszámolók a csoportmunkákról – Igazlító lap
	Tanári instrukciók	Először hallgassa meg a szövívő önálló beszámolóját, és csak utána kérdezzen, ha szükséges. Minden lehetőséget ragadjon meg a dicséretre! A strukturált összefoglalás ugyanazon szempontok szerint történjen a beszámolók alatt, ahogyan azt a filmnél javasoltuk. (3. gyűjtemény) A csoporttagok szövívőjük beszámolója után „töltsék ki” Igazlító lapjukat. Tanulásban akadályozott gyermek esetében figyelemmel kell lenni olvasási szintjére. Ezért vagy szótagolt formában adjuk számára ezt a feladatot (akár nagyobb betűméretben, mint a többieknek), vagy csoporttársi, tanítói segítséggel töltsék ki.
	Kiemelt készségek, képességek	Hatékony kommunikáció
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	A szövívők beszámolóihoz más csoportok kiegészítéseket fűzhetnek.
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Előadás, megbeszélés
	Eszközök	Igazlító lap (2. gyűjtemény)